

Olomoucké právnické dny 2012

Zdeněk Koudelka, Vlastimil Rampula*

Dne 24. – 25. 5. 2012 Právnická fakulta Univerzity Palackého uspořádala další ročník úspěšné konference Olomoucké právnické dny, která je jarním protipólem podzimních Dnů práva na brněnské právnické fakultě. Obě konference jsou i podobně pojaty, kdy těžiště je v jednání jednotlivých odborných sekcí s velkou účastí právníků z Moravy, Slovenska i Čech. Účast v sekcích bývá hojná s tím, že vystoupí nejen uznávaní teoretikové, ale i studenti doktorských programů. Letos se konalo osm sekcí – ústavní právo a politologie, trestní právo, občanské právo a civilní proces, právo duševního vlastnictví, pracovní právo, správní právo, evropské právo, finanční právo. Dodejme, že konferenční právnické dny doplňují od roku 2011 Československé právnické dny pořádané každoročně slovenskou Justiční akademií a Právnickou fakultou Masarykovy univerzity Brno.

V sekci ústavního práva, kterou odborně řídil vedoucí domovské katedry Jiří Jirásek, vystoupili Eduard Bárány z Ústavu státu a práva Slovenské akademie věd, Karel Klíma, Tomáš Pezl a Zuzana Vostrá ze Západočeské univerzity, Ladislav Orosz a Ľudmila Gajdošíková ze slovenského Ústavního soudu, Marek Antoš, Jan Grinc, Petr Mlsna, Ondřej Preuss z Právnické fakulty Univerzity Karlovy, Ľubor Cibulka, Branislav Friedrich, Tomáš Ľalík z Právnické fakulty Univerzity Komenského, Jan Filip a Zdeněk Koudelka z Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Martin Kopa, Tereza Skarková, Maxim Tomoszek, Robert Zbíral z Právnické fakulty Univerzity Palackého, Petr Čecháč a Jan Šmíd z Vysoké školy finanční a správní a advokát Ondřej Moravec z Hradce Králové.

Nelze zde popsat všechny referáty. Hlavním tématem sekce byl vztah ústavy a politiky. Naprostá většina příspěvků byla zaměřena na prolínání ústavy a politiky, včetně ingerence soudní moci do politického rozhodování.

* Doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D., Katedra ústavního práva a politologie, Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Brno,

JUDr. Vlastimil Rampula, autor se zúčastnil konference a předložil příspěvek v době, kdy působil na Vrchním státním zastupitelství Praha.

vání. Velmi aktuální se nečekaně stal příspěvek Zuzany Vostré – *Zamyšlení nad imunitou členů Parlamentu ČR*. Kauza poslance Davida Ratha rozproudila debatu, zda stačí pro vydání poslance k trestnímu stíhání souhlas předsedkyně Poslanecké sněmovny se zadržením poslance, nebo je nutné pro obvinění i zadrženého poslance získat souhlas sněmovny jako celku. Jako ostatně vždy, ani zde nebyly názory jednotné. Převládá názor, že souhlas předsedkyně Poslanecké sněmovny je dostačující k zahájení trestního stíhání, tedy obvinění poslance, ale i k rozhodnutí soudu o vazbě. Vedoucí domácí katedry ústavního práva Jiří Jirásek považoval za správné, aby vedle souhlasu předsedkyně Poslanecké sněmovny, se bez zbytečného odkladu, třeba na mimořádné schůzi, sešla Poslanecká sněmovna a rozhodla o vydání k trestnímu stíhání v době, kdy ještě soudu neskonal lhůta pro rozhodnutí o vazbě. Rovněž se debatovalo o návrzích na omezení imunity a možnému zániku mandátů v souvislosti s pravomocným odsouzením poslanců a senátorů. Zdeněk Koudelka poukázal v diskuzi na to, že každé takové omezení se týká nejen poslance, ale i práva voličů na svobodný výběr politických reprezentantů. Některá trestná činnost může být totiž samotným projevem politického názoru – např. porušování autorských práva příslušníky Pirátské strany. Trestní stíhání a případné odsouzení může být voliči vnímáno právě jako důvod pro určitou politiku podporovat.

Velkou pozornost upoutalo vystoupení Tomáše Pezla – *Politické otázky v rozhodování Nejvyššího soudu Izraele*. V době, kdy se naše veřejnoprávní soudnictví (především Nejvyšší správní a Ústavní soud) stává velmi aktivistickým při vstupu do politických rozhodnutí, bylo zajímavé srovnání se státem Izrael. Ten je od svého vzniku v roce 1947 ve válečném stavu. Jeho výkonné orgány jsou činné ve vojenských rozhodnutích. Přitom určitá část opozičních představitelů i zástupců Palestinců opakovaně napadá určitá rozhodnutí vojenských a vládních orgánů u izraelských soudů. Konec konců již při soudu s Adolfem Eichmannem musel soud řešit přípustnost únosu obviněného izraelskou tajnou službou z Argentiny roku 1960. Popis jednotlivých soudních rozhodnutí, které spíše charakte-

rizuje zdrženlivost izraelského soudnictví, byl velmi zajímavý. Příkladem uveďme rozhodnutí soudu o tom, že i vláda bez důvěry parlamentu je plnomocnou vládou, která může vyjednávat a uzavírat mezinárodní smlouvy (spor o mírové dohody s Palestinci). Rozhodující je řádné jmenování vlády a ne důvěra parlamentu.

V sekci trestního práva procesního vystoupili Bronislava Coufalová, Milena Hrušáková ml., Radovan Konečný, Zdeněk Kopečný, Alexander Nett, Marcela Nováková a Filip Ščerba z Právnické fakulty Univerzity Palackého, Milan Trylč z Právnické fakulty Univerzity Komenského Bratislava, Branislav Hlaváč z Fakulty práva Paneuropské vysoké školy v Bratislavě, Jana Klesniaková z Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Lukáš Bohuslav z Právnické fakulty Univerzity Karlovy a Michael Židův z Ministerstva dopravy. Sekce byla zaměřena na otázky racionalizace trestní justice. Značná část vystoupení se věnovala otázce odklonů, dohody o vině a trestu a spolupracujícího obviněného.

Předně však bylo konstatováno, že trestní justice je často kritizována za svou pomalost a je třeba ji urychlit dalšími procesními instituty. Tento názor je však velmi diskutabilní. Základní zásadou trestního řízení totiž nemá být rychlost, ale spravedlivost. Současná tvorba trestní legislativy je pak významně ovlivněna aktuální společenskou poptávkou. Tomu odpovídá i nový trestní zákoník, který byl sice prezentován jako snaha o dekriminlizaci, opak je ale pravdou, protože byly zavedeny nové skutkové podstaty a rozšíření trestní represe sebou nese i aktuální zavedení trestní odpovědnosti právnických osob.

Zatímco dohoda o vině a trestu se teprve stává součástí našeho právního řádu, neboť prezident republiky podepsal novelu trestního řádu dne 17. 5. 2012, na Slovensku jde již o zaběhlý a využívaný procesní instrument. Zkušenosti slovenských kolegů proto budou pro naše orgány činné v trestním řízení, zejména pak státní zástupce, významným přínosem pro její využívání. Samotná dohoda však vyvolává již nyní určité otázky, na které poukázal ve svém vystoupení Filip Ščerba, např. zda soud je vázán právní kvalifikací v dohodě uvedené a zda předmětem dohody může být právě právní kvalifikace, jaký bude postup v případě, že soud zkonstatuje nedostatečně zjištěný skutkový stav či zda budou soudy odmítat dohody, které budou nepřiměřeně snižovat trest. Zajímavý pohled na dohodu přinesl i příspěvek Mileny Hrušákové ml. a Pavla Jiříčka z pozice obhajoby. Tak jak je totiž nastaven § 175a trestního řádu, je na vůli státního zástupce, zda bude jednat o dohodě.

Musí sice být splněny podmínky – skutek se stal, je trestným činem, spáchal ho obviněný, ale obviněný nemá nárok na uzavření dohody a jeho návrhu nemusí být vyhověno. To může být problém, pokud obhajoba zvolí následně jinou taktiku. Návrhem na uzavření dohody totiž de facto obviněný uzná svou vinu a může se tak změnit pohled státního zástupce na obviněného. Další problém je, že jednání o dohodě je ve formě nutné obhajoby a otázka je, jak bude tato činnost honorována. Obhájce totiž bude ustanoven jen pro fázi uzavření dohody. Vždy ale bude jednáno o přečinech, které jsou dle stávající právní úpravy honorovány nepřiměřeně úkonům spojeným s uzavřením dohody. Chybí rovněž ustanovení o odstoupení od dohody. Pokud si uzavření dohody obviněný později rozmyslí, může tak dojít k újmě. Upozornili dále, že není vyloučeno, že na obviněného bude státní zástupce před ustavením obhájce vyvíjet nátlak, aby na dohodu přistoupil. Taková rozhodnutí obviněného pod nátlakem nezmění ani obhájce.

Zajímavý statistický pohled na dohodu a odklony celkově na Slovensku přinesl příspěvek Marcely Novákové, kde k uzákonění dohody došlo již v roce 2005. Z číselných údajů vyplynulo, že původní předpoklad využití dohody a odklonů (podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání) v 70 % všech trestních stíhání nebyl nikdy naplněn. Zatímco v roce 2006 byl podíl 18 % (u dohod 10 %) v roce 2011 byl podíl 25 % (u dohod 15 %), což je zřejmě maximum možného. Zde však Vlastimil Rampula v diskuzi konstatoval, že původní předpoklad byl z pohledu praktika nereálný, byť ocenil počty věcí vyřízených dohodou a odklony ve srovnání se situací v České republice. V České republice je přes veškeré úsilí odklony vyřízeno do 10 % trestních stíhání, na což má velký vliv i institut zkráceného přípravného řízení, které slovenský trestní řád nezná, a jeho stoupající podíl na všech trestních řízeních. Limitujícím pro využití odklonů, a bude tomu i u dohody, je ovšem základní předpoklad, kterým je kvalifikované doznání obviněného a v těsném závěsu pak náhrada škody.

Olomoucké právníké dny jsou významnou odbornou i společenskou událostí právníkého života na Moravě. Patří velká zásluha za jejich konání olomoucké právníké fakultě. Škoda jen, že absentují významné olomoucké justiční orgány – Vrchní soud a Vrchní státní zastupitelství. To paradoxně v situaci, kdy byl přítomen na trestní sekci pražský vrchní státní zástupce. Přednesené příspěvky bude olomoucká fakulta publikovat, čímž se stanou dostupnými i pro neúčastníky.